

Ministerie van Financiën
Commissie Toekomst Accountancysector
Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag

Den Haag, 18 april 2019

REQ3359948/ii

Geachte mevrouw Ottow, mevrouw de Vries, heer Dijkgraaf,

Al meer dan 135 jaar zet EY zich in Nederland in voor een hoge kwaliteit van de controle van jaarrekeningen. Zo willen we bijdragen aan het vertrouwen in de financiële markten en daarmee aan het publiek belang. Voor ons staat daarbij centraal dat wij, zoals onze oud-partner Théodore Limperg het verwoordde, als accountants de vertrouwenspersoon willen zijn in het maatschappelijk verkeer. Wij realiseren ons dat wij als een van de vier grote accountantskantoren een belangrijke rol hebben in het borgen van het vertrouwen in de accountancysector en financiële markten en zetten ons daar ook de komende jaren met volle overtuiging voor in. Wij zijn trots op onze mensen die zich dagelijks inzetten voor een steeds hogere kwaliteit van onze accountantscontroles.

Er is de afgelopen jaren kritiek geuit op de kwaliteit van de controle en de rol van de accountant. Wij hebben ons die kritiek oprecht aangetrokken. Wij verwelkomen uw commissie dan ook. Als commissie kunt u objectief en onafhankelijk beoordelen wat de actuele stand van kwaliteitsverbetering in de sector is, welke acties gepland zijn en of aanvullende maatregelen nodig zijn om de kwaliteit duurzaam te verbeteren. EY wil de commissie maximaal ondersteunen door de gevraagde informatie te verstrekken en door in deze brief en bijlagen onze visie te geven en onze uitdagingen en ideeën over de oplossingen met u te delen. Daartoe zetten wij in deze brief graag uiteen wat naar onze mening nodig is om de kwaliteit van de controle duurzaam te borgen en daar waar mogelijk verder te verbeteren.

Wij hebben een aantal concrete ideeën om de kwaliteit van de accountantscontrole naar een nog hoger niveau te brengen en het vertrouwen te vergroten:

- ▶ Wij willen samen werken aan een aantrekkelijker beroep. Een cruciaal punt daarbij is werkdrukverlaging. EY zet concrete stappen om de werkdruk te verlagen en gaat daarmee door. Voor de sector als geheel geldt echter dat capaciteitsvergroting op korte termijn niet goed mogelijk is.
- ▶ Het is belangrijk dat we blijven investeren in innovatie. Zowel binnen het regelgevend kader als door de daarvoor in aanmerking komende werkzaamheden te robotiseren en via data-analyse diepgaandere controles uit te voeren alsmede het ontwikkelen van nieuwe, andere controletechnieken door technologie. Het is daarvoor noodzakelijk dat de regelgevers, de accountancysector en de toezichthouder gezamenlijk de kaders definiëren waarbinnen die innovatie kan plaatsvinden.
- ▶ De zogenaamde verwachtingskloof moet besproken worden: wat doen we nu niet en zouden wij wel kunnen? Wat zou dat kosten? Hoe kunnen wij hierover beter communiceren? Recente voorbeelden van onderwerpen waar dit naar onze mening nog onvoldoende duidelijk en helder is, zijn fraude, continuïteit, cybersecurity en naleving van wet- en regelgeving.
- ▶ Verminderde focus op compliance op detailniveau en meer op de mate waarin het geheel van verrichte werkzaamheden de juiste basis vormt voor de controleverklaring en de mate waarin de randvoorwaarden daarvoor aanwezig zijn. Dit vergt een constructieve dialoog over de invulling van de rol van de toezichthouder. Naar onze mening zou meer focus op de interne beheersing van de accountantsorganisaties, in plaats van een focus op individuele dossiers, hieraan kunnen bijdragen. Hiernaast zou een verminderde focus op compliance op detailniveau kunnen bijdragen aan een aantrekkelijker beroep.

Belangrijk is op te merken dat wij het niet alleen kunnen. We willen als EY en als sector in samenspraak met de betrokken spelers in de keten (bestuurders, commissarissen en auditcommissies, aandeelhouders en toezichthouders) de komende jaren blijven streven naar een betere kwaliteit van de accountantscontrole om de betrouwbaarheid en relevantie van financiële verslaglegging in jaarverslagen te verbeteren.

De door de commissie te onderzoeken modellen en verkenning van de AFM

Wij hebben begrepen dat de minister de commissie gevraagd heeft om in ieder geval naar drie modellen te kijken en om de verkenning van de AFM in haar onderzoek te betrekken. Wij zijn van mening dat de in de verkenning opgenomen maatregelen en modellen minder bijdragen aan de kwaliteitsdoelstelling dan het oplossen van de uitdagingen zoals hierna vermeld. Het multidisciplinaire model is naar onze mening noodzakelijk om de vereiste kwaliteit te leveren. De controle van vandaag vereist de inzet van specialisten die tegenwoordig tussen de 10% en 30% van het totaal aan uren op een controle besteden. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen verwachten wij dat dit in de toekomst alleen maar verder zal stijgen. In een audit only model, is het extern inhuren van deze specialisten beperkt mogelijk en complex vanwege onder andere onafhankelijkheidsregels en borging in het kwaliteitsstelsel. Eventuele negatieve prikkels, uitgaande van het multidisciplinaire model, zijn naar onze mening voldoende gemitigeerd met een separaat bestuur en raad van commissarissen voor de accountantsorganisatie, die door de toezichthouder getoetst worden op geschiktheid, alsmede diverse bepalingen in ons beoordelings- en beloningsbeleid. Voor een volledig overzicht van onze mening op de door de commissie te onderzoeken modellen en de verkenning van de AFM genoemde maatregelen verwijzen naar Bijlage 1.

Recente kwaliteitsinitiatieven in de sector

De afgelopen jaren hebben de wetgever, de toezichthouder, de sector en EY verschillende initiatieven genomen om de kwaliteit te verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn de introductie van firmarotatie, striktere onafhankelijkheidsregels, additionele communicatie en versteviging van de auditcommissies voor organisaties van openbaar belang. De sector heeft enige tijd geleden zelf 53 maatregelen geïmplementeerd. De wetgever heeft recent een onafhankelijke raad van commissarissen voor accountantsorganisaties en een geschiktheidstoets voor de beleidsbepalers, inclusief de raad van commissarissen, van accountantsorganisaties geïntroduceerd. Ten slotte is wettelijk vastgelegd dat kwaliteit doorslaggevend is bij de beoordeling en beloning voor zowel partners als niet partners. Naar onze mening is de harmonisatie van internationale wet- en regelgeving hierbij een belangrijk aandachtspunt. Nederland heeft een open economie en veel bedrijven zijn internationaal actief. De huidige verschillen in wetgeving (bijvoorbeeld in regels omtrent rotatie en onafhankelijkheid) veroorzaken onnodige complexiteit en werken belemmerend voor het bedrijfsleven en de sector.

Uitdagingen bij het duurzaam borgen van de kwaliteit van de controle

Op dit moment zien wij een aantal belangrijke uitdagingen bij het streven te voldoen aan de verwachtingen ten aanzien van een duurzame kwaliteit van de accountantscontrole, te weten:

- ▶ Aantrekkelijkheid van het beroep en de capaciteit in de sector nemen af
- ▶ Verwachtingen ten aanzien van het werk van de accountant zijn diffuus
- ▶ Te veel focus op compliance draagt niet bij aan de kwaliteit waaraan de maatschappij behoefte heeft
- ▶ Er is te weinig aandacht voor innovatie

Het weer meer aantrekkelijk maken van het beroep en voldoende talenten aan de sector binden is naar onze mening de grootste uitdaging van de sector voor de komende jaren. Zonder voldoende mensen zal de sector blijven kampen met kwaliteitsproblemen en zal het moeilijker worden om voor elke organisatie een geschikte accountant te vinden. Hierbij geldt dat het beschikbare talent om de accountantscontroles uit te voeren grenzen kent. De laatste jaren heeft het beroep aan aantrekkelijkheid ingeboet, nemen aantallen afgestudeerden af en wordt de (werk)druk als hoog ervaren. Hiernaast wordt er steeds meer van de accountant verwacht en moeten dus meer controlewerkzaamheden worden uitgevoerd. De benodigde capaciteit neemt sneller toe dan de beschikbare capaciteit.

Ten tweede is er in de maatschappij geen overeenstemming over wat kwaliteit precies is. Verschillende stakeholders hebben verschillende verwachtingen of verwachtingen van een stakeholder zijn niet helder. Zonder een helder gedeeld beeld van wat goede kwaliteit is, zal het moeilijk zijn om goede, onomstreden, kwaliteit te leveren. Hiernaast zijn er verschillen in de huidige wet- en regelgeving en wat de maatschappij van ons verwacht. Zo is bijvoorbeeld verantwoording over duurzaamheid en lange termijn waarde creatie niet bij wet geregeld en hoeft hier geen assurance bij verkregen te worden, terwijl hier vanuit de maatschappij wel behoefte aan lijkt te bestaan.

Hiernaast is er meer focus op compliance ontstaan en gaat veel aandacht en energie uit naar meer regels, meer procedures en discussies over deze regels tegen de achtergrond van een alsmaar complexere wereld. Het is onmogelijk om alles in wetten, standaarden of regels te vatten. Bovendien introduceren we hiermee het gevaar dat we de belangrijkste doelstelling van de (wettelijke) controle uit het oog verliezen; het afgeven van een verklaring omtrent de getrouwheid van de financiële verantwoording van een onderneming. Te veel focus op formele aspecten zou kunnen resulteren in het missen van materiële aspecten die geadresseerd dienen te worden. Uiteraard heeft deze focus op compliance zowel een effect gehad op de ontwikkeling van het aantal uren dat nodig is om een controle uit te voeren als op de aantrekkelijkheid van het beroep als professional.

Ten slotte zien wij innovatie als een belangrijk instrument om de effectiviteit en aantrekkelijkheid van het beroep en de kwaliteit duurzaam te verbeteren. De afgelopen jaren zijn de mogelijkheden met betrekking tot data-analyse en automatisering aanzienlijk toegenomen, maar wij merken op dat, met de huidige regels zowel nationaal als internationaal, innovatie ten behoeve van de controle ingewikkeld is en blijft. De controlestandaarden schrijven met een bepaalde mate van diepgang voor welke werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden, terwijl het met nieuwe technologie vaak ook mogelijk is om dezelfde controledoelstelling op een andere wijze te bereiken. Hierdoor is het vaak niet mogelijk om de technologie die ons wel ter beschikking staat ook daadwerkelijk toe te passen. Als we de technologische mogelijkheden maximaal inzetten, neemt zowel de kwaliteit van de controle toe als de aantrekkelijkheid van het beroep. De accountant kan zich dan immers richten op datgene dat de kern vormt van de wettelijke controle. Het is daarvoor noodzakelijk dat de regelgevers, de accountancysector en de toezichthouder gezamenlijk de kaders definiëren waarbinnen die innovatie kan plaatsvinden.

Als bijlage hebben wij een position paper opgenomen waarin wij uiteenzetten hoe wij tegen onze rol in het maatschappelijk verkeer aankijken, zowel nu als in de toekomst (Bijlage 2). Ten slotte zetten wij in Bijlage 3 uiteen welke verbeteringen wij als organisatie hebben waargenomen in de laatste twee jaar om de kwaliteit duurzaam te borgen.

Open voor dialoog

Wij nemen graag deel aan het (publieke) debat in de komende maanden over hoe de kwaliteit van de wettelijke accountantscontrole duurzaam kan worden geborgd en willen dan ook graag een bijdrage leveren aan de ronde tafel sessies die de CTA de komende tijd over de verschillende onderwerpen gaat organiseren.

Wij zijn graag bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,
Ernst & Young Accountants LLP

Coen Boogaart
Voorzitter Ernst & Young Nederland LLP

Rob Lelieveld
Voorzitter Ernst & Young Accountants LLP

Bijlage 1 - EY Point of View op mogelijke maatregelen en alternatieve structuurmodellen voor de accountancysector

De AFM heeft in haar publicatie “Kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector” (de ‘AFM verkenning’) van november 2018 diverse mogelijke maatregelen en alternatieve structuurmodellen ter verbetering van de kwaliteit van wettelijke controles gecommuniceerd. De AFM benoemt hierbij dat er mogelijke voor- en nadelen zitten aan elk van deze maatregelen en modellen en dat zij nader onderzoek vergen. Ook in het Verenigd Koninkrijk (VK) hebben partijen maatregelen gesuggereerd. Deze voorstellen zijn gericht op kwaliteitsverbetering en de verbetering van de marktwerking. De in Nederland en het VK genoemde maatregelen en structuurmodellen zijn deels overlappend.

In dit document vatten wij samen hoe wij op hoofdlijnen tegenover deze mogelijke maatregelen en structuurmodellen staan en geven wij aan wat naar onze mening de belangrijkste aandachtspunten zijn. Wij gaan daarbij primair uit van de Nederlandse situatie en van de diverse alternatieven die in de AFM verkenning worden benoemd.

Wij hebben onze standpunten en aandachtspunten per maatregel/structuurmodel in meer detail uitgewerkt, in zogenaamde “Point of Views”. Over deze Point of Views gaan wij graag het gesprek aan.

Maatregelen binnen de bestaande structuur

De AFM specificeert zes maatregelen binnen de huidige structuur van de accountancysector.

De eerste twee zien op de bredere keten en betreffen het verstevigen van de governance van de gecontroleerde bedrijven en het verbeteren van de kwaliteit van de verslaggeving van gecontroleerde ondernemingen, inclusief verantwoording over en mogelijk controle van de interne beheersing. Wij zijn van mening dat deze maatregelen duurzaam kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de controle, waarbij wij vinden dat wel voldoende rekening gehouden dient te worden met proportionaliteit in verband met toenemende kosten en een hogere werkdruk in de sector.

Hiernaast worden drie maatregelen voorgesteld die van invloed zijn op de accountantsorganisatie zelf: het stimuleren van focus van accountants op kwaliteit, het bestuursbeleid in dienst van kwaliteit en het versterken van de beheersorganisatie.

Het stimuleren van de focus van accountants op kwaliteit wordt nader uitgesplitst in drie onderdelen, te weten: het beperken van omzet-gerelateerde beloningen, verhogen van de leeftijd van uittreden om kortetermijn focus te voorkomen en ten slotte het mede laten ondertekenen van de controleverklaring door de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelaar (OKB'er). Onzes inziens is de eerste maatregel al verankerd in de huidige wet- en regelgeving. De huidige wet en onafhankelijkheidsregels borgen al dat kwaliteit doorslaggevend is in de beoordeling en beloning. Hiernaast bestaat een verbod om de omvang van de overige verkochte dienstverlening bij controleopdrachten te betrekken in de beoordeling en beloning. Inzake de focus op korte termijn is binnen EY de governance dusdanig ingericht dat een individuele partner geen inspraak heeft in investeringsbeslissingen. Deze zijn belegd bij het bestuur.

Het verhogen van de uittreedleeftijd heeft hier derhalve geen effect op. De partner wordt beloond op basis van de door hem geleverde kwaliteit en heeft geen invloed op de verdeling van additionele winst en hij/zij kan het inkomen niet beïnvloeden door meer klanten te bedienen.

Om de focus van het bestuur van de accountantsorganisatie op kwaliteit te verbeteren, wordt voorgesteld om externe bestuurders in dit bestuur op te nemen. Binnen EY hebben wij een externe bestuurder aangesteld en merken wij dat dit een positieve invloed heeft op de besturing en focus op kwaliteit. Met ingang van medio 2018 zijn het bestuur en de raad van commissarissen van de accountantsorganisatie onderhevig aan een geschiktheidstoets waar de AFM zowel individuele bestuursleden toetst als het collectieve bestuur. Van belang is dat in de samenstelling van het voltallige bestuur voldoende kennis en kunde van het controleproces en de randvoorwaarden daarvoor aanwezig zijn.

Bijlage 1 - EY Point of View

Ten slotte zijn wij van mening dat de door de AFM voorgestelde fysieke ondertekening van de OKB'er niet additioneel bijdraagt aan kwaliteit maar hier ook geen afbreuk aan doet. De OKB'er draagt nu al verantwoordelijkheid voor zijn werk, die nog explicieter wordt dan deze nu is. Aan de andere kant kan er onduidelijkheid ontstaan over de verantwoordelijkheid van de externe accountant versus de rol van de OKB'er.

De laatste voorgestelde maatregel ziet op het uitbreiden van het handhavingsbeleid van de AFM.

Naar onze mening zou dit kunnen bijdragen aan duurzame kwaliteitsverbetering, indien de focus verschuift van beoordeling van individuele dossiers naar het systeem van interne beheersing.

Dit zou onzes inziens resulteren in een meer evenwichtige beoordeling van de kwaliteit. Wij zien dat door de toetsing op individuele dossiers een angst- en compliance cultuur is ontstaan die ook risico's met zich meebrengt voor zowel de kwaliteit als de aantrekkelijkheid van het beroep. Juist het toezicht houden op het systeem van kwaliteitsbewaking binnen accountantsorganisaties draagt naar onze mening bij aan het duurzaam borgen van kwaliteit.

Alternatieve structuurmodellen

De AFM geeft ook aan dat alternatieve structuurmodellen nader onderzocht kunnen worden, al dan niet voorzien van één of meer tussenvarianten. Ons standpunt ten aanzien van deze structuurmodellen is dat deze overwegend niet bijdragen aan betere kwaliteit. Wij vinden het belangrijk een genuanceerd en zo volledig mogelijk beeld te geven van de mogelijke gevolgen van het invoeren van (één van) deze alternatieve structuurmodellen. Naast de eventuele positieve kanten, moeten volgens ons daarom ook de eventuele nadelen of risico's worden benoemd. Alleen dan kan een weloverwogen besluit worden genomen.

Bij het instellen van de Commissie Toekomst Accountancysector heeft Minister Hoekstra benoemd dat de commissie bij haar advisering ten minste onder meer de internationale context en de bevindingen van de AFM verkenning betreft. Drie alternatieve structuurmodellen die in het maatschappelijk debat al waren geagendeerd zijn specifiek aangehaald. Vrij vertaald zijn dit de 'Rijksaccountant', het "Intermediairmodel" en het "Audit only" model. Wij geven daarom hieronder kort weer hoe wij tegen deze drie alternatieven aan kijken. Vervolgens bespreken wij kort ook enkele van de overige structuurmodellen. Het verzekeringsmodel hebben wij hier verder niet beschreven gezien onze inschatting van de praktische (on)haalbaarheid hiervan.

Audit only versus multidisciplinair model

Wij beseffen dat in de publieke perceptie leeft dat vanuit het huidige bedrijfsmodel prikkels bestaan met mogelijk negatieve impact op kwaliteit. Met het introduceren van audit only wordt beoogd de commerciële prikkels volledig weg te nemen. Zowel in nationale als internationale wetgeving is inmiddels verankerd dat accountants niet beoordeeld en beloond mogen worden op de hoeveelheid overige dienstverlening die zij bij hun controleopdrachten realiseren. Hiernaast is in Nederland bepaald in de Wta dat kwaliteit in de beoordeling en beloning doorslaggevend dient te zijn. Audit only bestaat in Nederland al op opdrachtniveau bij organisaties van openbaar belang en bij andere opdrachten is het leveren van aanvullende niet-assurance diensten al genormeerd.

Op opdrachtniveau zijn in Nederland dus al maatregelen genomen. Audit only op firmaniveau is een ander verhaal. Wij zijn groot voorstander van een multidisciplinair model, primair omdat dit de voorwaarden schept voor het leveren van duurzame kwaliteit. Juist het onderdeel zijn van een grotere, multidisciplinaire organisatie heeft volgens ons kwaliteitsinvesteringen mogelijk gemaakt die voor een audit only organisatie veel minder goed mogelijk zouden zijn geweest. Investeringskracht in onder andere innovatie is ook nodig om in te kunnen spelen op de veranderende maatschappij en nieuwe verwachtingen van de accountant. Ook merken wij dat directe en gemakkelijke toegang tot de specialistische kennis van deskundigen steeds belangrijker wordt bij controles. Tegenwoordig bestaat de inspanning voor een controle al voor 10% tot 30% uit de inzet van deskundigen en zonder deze inzet kan de gewenste kwaliteit niet geleverd worden. Wij verwachten dat deze ontwikkeling zich doorzet. De organisaties die wij controleren kennen toenemende complexiteit, net als de verslaggevingsregels en onze controlestandaarden. Binnen een audit only model zou de benodigde deskundigheid extern moeten worden ingehuurd, waardoor de kwaliteitsborging van deskundigen complexer (zo niet onmogelijk) wordt en ook de onafhankelijkheid van deskundigen onvoldoende geborgd kan worden.

Bijlage 1 - EY Point of View

Binnen het multidisciplinaire model zijn daarbij ook waarborgen mogelijk (en ook al geïmplementeerd) die de impact van eventuele negatieve aspecten mitigeren. Zo hebben wij bij EY een afzonderlijke assurance afdeling (EY Assurance) en zijn de accountants juridisch gescheiden van de andere dienstverlening (EY Tax, EY Transactions en EY Advisory). EY Assurance heeft een separaat statutair bestuur dat door de AFM getoetst is op geschiktheid. De aansturing van EY Assurance is gericht op het borgen van duurzame kwaliteit van controles en het voorop stellen van het publieke belang. Verder draagt het multidisciplinaire model bij aan het zijn van een aantrekkelijker werkgever. Wij vinden het essentieel dat het beroep aantrekkelijk blijft voor jong talent, omdat goede mensen essentieel zijn voor kwaliteit en omdat voldoende capaciteit beschikbaar moet zijn.

Ten slotte zorgt het multidisciplinaire model voor meer financieel weerstandvermogen waardoor commerciële prikkels in dit model eerder afnemen dan toenemen.

Intermediair

Door introductie van de intermediair wordt het opdrachtgeverschap volledig bij de onderneming weggehaald. Hierdoor ontstaat mogelijk (nog) meer concurrentie op kwaliteit en hierdoor kan de accountant een sterkere positie krijgen in eventuele discussies met de gecontroleerde onderneming.

Bij introductie van dit model moet wel rekening gehouden worden met aanvullende kosten voor het bedrijfsleven en met het feit dat de rol van de raad van commissarissen (RvC) en/of auditcommissie (AC) beperkt wordt, met mogelijk negatieve weerslag op de algehele betrokkenheid van deze organen. Wij zijn van mening dat met een sterkere rol voor de RvC en/of AC nagenoeg dezelfde onafhankelijkheid kan worden bereikt als bij een intermediair. En juist de RvC en/of AC hebben een veel beter beeld van het functioneren van de accountant. Wij zijn derhalve van mening dat de rol van RvC en/of AC moet worden versterkt in plaats van de introductie van een intermediair. De keuze voor en beoordeling van de door de accountant geleverde kwaliteit kan beter worden beoordeeld door de RvC en/of AC dan een op relatief grote afstand staande intermediair.

Wel zou kunnen worden overwogen een intermediair in het leven te roepen voor cliënten die moeilijk een accountant kunnen krijgen of waar bijzondere zaken spelen.

Rijksaccountant

Het aanstellen van een "Rijksaccountant" voor de (gehele) wettelijke controlemarkt is een zeer ingrijpende verandering. Natuurlijk spelen voor de overheid geen commerciële belangen zoals deze voor private partijen wel gelden en natuurlijk is voor een Rijksaccountant sprake van een ander soort 'klantrelatie'. Echter, ook aan het introduceren van een Rijksaccountant kleven risico's. Het is naar onze mening allerminst zeker of de Rijksaccountant een hogere (of zelfs gelijke) kwaliteit kan behalen, bijvoorbeeld door het ontbreken van een internationaal netwerk en ervaring met controleren van jaarrekeningen in de verschillende sectoren. Randvoorwaarden voor het adequaat functioneren van dit nieuwe model zouden bovendien zijn dat voldoende capaciteit gecreëerd moet kunnen worden (waarbij het werken als Rijksaccountant voldoende aantrekkelijk moet zijn), voldoende expertise in huis gehaald moet worden en behouden moet blijven, voldoende efficiëntie behaald moet worden en de overheid voldoende moet kunnen innoveren.

Tevens ontstaan in dit model nieuwe (uitvoerings)vraagstukken, zoals de mogelijkheden onder het huidige rechtssysteem, omgang met de internationale context en bereidheid tot het lopen van het claimrisico. Wij zijn derhalve geen voorstander van een bredere rol van een Rijksaccountant. Mogelijk kan worden overwogen om bepaalde (semi-) publieke organisaties, zoals gemeenten en woningcorporaties door een Rijksaccountant te laten controleren. Een situatie die in het verleden bestaan heeft.

Bijlage 1 - EY Point of View

Joint audit

Wij verwachten dat dit model niet zal bijdragen aan een duurzame kwaliteitsverbetering. Een aantal landen heeft dit model geprobeerd en weer verlaten. Er kan in theorie sprake zijn van een grotere kennisdeling, gebruik van aanvullende expertise, vergroting van de professioneel-kritische houding door extra reviews en meer onafhankelijke dialoog doordat twee accountants tegenover het bestuur van de onderneming staan in plaats van één. Op andere punten kan echter een daling in controlekwaliteit worden verwacht. Dit laatste met name door een verminderde mogelijkheid tot goed procesmanagement (door uiteenlopende processen en methodologieën bij verschillende accountantsorganisaties), aanvullende budgetdruk, tijdsdruk en werkdruk. Voor een kwaliteitsverbetering bestaat ook geen overtuigend wetenschappelijk bewijs, dan wel indicatie dat daar waar joint audit nog bestaat de kwaliteit daadwerkelijk duurzaam beter is.

Overige alternatieve maatregelen

De overige alternatieve maatregelen zoals het afschaffen van de wettelijke controleplicht, het beperken van het marktaandeel van de Big4, publicatie van kwaliteitsindicatoren en het corporate model zetten we hieronder kort uiteen.

Naar onze mening zijn de effecten op kwaliteit van het afschaffen van de wettelijke controleplicht neutraal. Het afschaffen van de wettelijke controleplicht betekent dat gebruikers van financiële verantwoordingen, zoals bijvoorbeeld banken, leveranciers en de Belastingdienst, op zoek zullen moeten gaan naar informatie om op andere wijze de getrouwheid van de verantwoording vast te stellen. Dit zal er naar verwachting toe leiden dat er meer afstemming ontstaat tussen de opsteller en de gebruiker van de financiële verantwoording.

Wij staan positief tegenover meer transparantie en het publiceren van kwaliteitsindicatoren. Dit geeft inzicht in de werkzaamheden die de accountant verricht en heeft mogelijk een positief effect op de kwaliteit. In de transparantieverlagen worden al kwaliteitsindicatoren gepubliceerd en er is nog onvoldoende duidelijkheid over het effect van deze al gepubliceerde informatie. Nader onderzoek is noodzakelijk om de effectiviteit hiervan goed te kunnen inschatten.

Het beperken van het marktaandeel van de Big4 draagt volgens ons niet duurzaam bij aan kwaliteit. De vraag is of de Next3 de beoogde kwaliteit en capaciteit kunnen leveren op korte termijn. Tevens is het mogelijk dat bij het bereiken van het marktaandeel de concurrentie op de overige controles juist vermindert. Ten slotte betreft het een verschuiving van de activiteiten van de Big4 naar de Next3 en een verhoging van de benodigde capaciteit vanwege initiële audits, in een sector waar capaciteit op korte termijn niet aangepast kan worden. Per saldo denken wij dat het effect op kwaliteit nadelig is.

Ten aanzien van het corporate model met externe financiering voor de accountantsorganisatie zijn wij van mening dat dit juist korte termijn focus en meer risicobereidheid kan introduceren, hetgeen niet bijdraagt aan de controlekwaliteit.

Afsluitend

Elk van de hiervoor genoemde maatregelen en modellen kent positieve en negatieve effecten. De implicaties voor met name de kosten voor het bedrijfsleven en samenleving, de internationale context en het wettelijk kader en de aantrekkelijkheid van het beroep, inclusief capaciteits- en werkdruk zijn omvangrijk. Wij hopen dan ook dat deze implicaties bij eventuele uiteindelijke politieke besluiten worden meegewogen en dat besluiten zoveel mogelijk gebaseerd zijn op feiten en onderzoek. Ten aanzien van onbewezen alternatieven past naar onze mening enige terughoudendheid als Nederland, gelet op het open karakter van onze economie. Bedrijven en accountantsberoep zijn dermate internationaal verweven dat maatregelen die alleen gelden voor Nederland ineffectief en disruptief kunnen zijn en complexiteit kunnen vergroten. Dat zal de kwaliteit eerder verminderen dan verhogen.

Wij staan open voor suggesties om de prestatiekloof en de verwachtingskloof te verkleinen en dragen graag bij aan de dialoog daarover, omdat wij het van groot belang achten dat het vertrouwen in de accountant duurzaam wordt hersteld.

De toekomst van de accountancysector

Samen verantwoordelijk

maart 2019

“

Al meer dan 135 jaar zet EY zich in voor de kwaliteit van de wettelijke controle van jaarrekeningen. Zo dragen wij bij aan het vertrouwen in het maatschappelijk verkeer en in de financiële markten. Théodore Limperg, een van de grondleggers van het beroep, kenmerkte de rol van de accountant als die van ‘de vertrouwenspersoon van het maatschappelijk verkeer’. Wij hebben de ambitie die rol ook in de toekomst te blijven spelen.

De toekomst van de accountancysector

Samen verantwoordelijk

■ Onze rol binnen een veranderende maatschappij

De wereld om ons heen is sterk aan veranderingen onderhevig. Zo zet de digitalisering verder door, nemen mobiliteit en vergrijzing toe en staan we pas aan het begin van de energietransitie die een aantal decennia gaat duren. Dit stelt de maatschappij voor nieuwe vraagstukken, waarbij ook gekeken wordt hoe ondernemingen bijdragen aan langetermijnwaardcreatie. Daarbij wordt terecht ook verwacht dat zij daarover verantwoording afleggen. In deze wereld van ingrijpende veranderingen is er ook veel behoefte aan zekerheid en vertrouwen, aan 'assurance'; traditioneel het werkveld van accountants. Dat betekent dat onze bijdrage aan de maatschappij verandert. In de toekomst zou van accountants mogelijk ook worden verwacht dat zij actief met ondernemingen in dialoog gaan over de wijze waarop zij rapporteren over thema's als milieu, cybersecurity, dataprivacy en het gebruik van algoritmes. Integrated reporting is daarbij een belangrijk instrument. Accountants kunnen vervolgens rapporteren over de wijze waarop organisaties verantwoording afleggen over deze onderwerpen en indien gewenst hierbij zekerheid geven.

■ We moeten blijven zorgen voor kwalitatief goede wettelijke controles en daarin continu verbeteren

Om onze rol waar te maken is het noodzakelijk dat we midden in de maatschappij staan. We blijven investeren in het duurzaam verbeteren van de kwaliteit van de wettelijke controles. De maatschappij mag van ons verwachten dat wij de controle uitvoeren op basis van de huidige standaarden (prestatiekloof).

Ook blijven wij in dialoog met onze stakeholders over verwachtingen waar wij onder de huidige beroepsregels wel of juist niet aan tegemoet kunnen komen (verwachtingskloof, stakeholders verwachten meer van de accountant dan hij op basis van zijn wettelijke taak waar kan maken). Wij staan tevens open voor een verdere dialoog over wat accountants meer zouden kunnen doen aan continuïteitsrisico's, frauderisico's en hun poortwachtersrol.

■ Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Het bevorderen van het vertrouwen in de hele keten van financiële en niet-financiële verslaggeving is een verantwoordelijkheid van alle betrokken spelers. Wij hebben dan ook samen de opdracht om te kijken hoe we zaken kunnen verbeteren. Van het bestuur van de onderneming, de raad van commissarissen en auditcommissie tot de accountant en de externe toezichthouder. Wij zijn ons er zeer van bewust dat op EY als één van de grotere accountantskantoren in Nederland een verantwoordelijkheid rust om het vertrouwen in de wettelijke controles te helpen herstellen.

“

Wij blijven investeren in het duurzaam verbeteren van de kwaliteit van de wettelijke controle.

In dit document gaan wij in op de toekomst van wettelijke accountantscontroles in Nederland. Daarbij ligt het accent, gezien het aandachtsgebied van de Commissie Toekomst Accountancysector (CTA), op de verbetering van de 'uitvoeringskwaliteit' van de controles van jaarrekeningen. Worden de controlestandaarden wel continu goed toegepast?

Wij beschrijven hierna wat wij tot nu toe hebben gedaan om deze kwaliteit te verbeteren, hoe de kwaliteit door ons duurzaam geborgd kan worden en welke andere partijen hierbij van belang zijn. Tevens staan wij stil bij onze dilemma's en bespreken wij oplossingen om de kwaliteit duurzaam te verbeteren. Dat willen we overigens niet alleen doen vanwege het maatschappelijk belang, maar ook als werkgever voor de ontwikkeling van de talenten van onze medewerkers.

■ De afgelopen jaren is er kritiek geweest op de kwaliteit van de accountantscontrole

De AFM concludeerde over de controlejaren 2014 en 2015 dat de kwaliteit van de wettelijke controles tekortschoot. De AFM had terecht bevindingen ten aanzien van onderdelen van de bij EY onderzochte controles. We hebben deze kritiek zeer serieus genomen.

De AFM heeft ons in haar onderzoek naar de bedrijfsvoering van accountantskantoren een spiegel voorgehouden. Dat heeft ons terdege bewust gemaakt van veranderingen die wij in onze aansturing moesten doorvoeren. Wij gaan van een organisatie van professionals naar een professionele organisatie.

“

Van een organisatie van professionals naar professionele organisatie

■ Wij zijn een intensief verbeterprogramma gestart. Hiermee zijn belangrijke stappen gezet om de kwaliteit van de accountantscontrole door EY duurzaam te verbeteren

In september 2014 heeft de accountantssector afspraken gemaakt over het doorvoeren van 53 verbetermaatregelen in de jaren erna. Die sectorbrede maatregelen hebben we binnen EY geïmplementeerd. Wij hebben daarnaast vastgesteld dat er aanvullend ook organisatiespecifieke maatregelen nodig waren.

Daarom hebben we binnen EY sinds medio 2017 een versnelling aangebracht door het starten van een intensief programma om de kwaliteit van de accountantscontrole structureel te verbeteren. Dit programma draagt de naam Step Change to Quality (SC2Q). Daarmee wilden we tot uitdrukking brengen dat we stappen moesten zetten om de noodzakelijke kwaliteitsverbetering te realiseren. Dit omvat verbeteringen bij het uitvoeren van controles én verbeteringen in onze organisatie.

Zo hebben we onder andere gewerkt aan verbeteringen in onze cultuur, hebben we geïnvesteerd in leiderschapsonwikkeling en hebben we de focus gelegd op

werkdrukverlaging. De interne kwaliteitsbewaking is verbeterd door onder meer het aantal mensen dat beschikbaar is voor kwaliteitsbewaking uit te breiden en periodieke reviews te organiseren om de kwaliteit van de controles beter te borgen. Verder hebben we aanzienlijk geïnvesteerd in opleidingen voor onze professionals. Hiernaast hebben wij een nieuw belonings- en beoordelingsbeleid ingevoerd, waarin kwaliteit voor alle externe accountants binnen EY doorslaggevend is in hun beoordeling.

Onze partners spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van een cultuur gericht op kwaliteit. Zij dienen de juiste toon aan de top te zetten. Wij zijn daarom gestart met een leiderschapsprogramma voor alle partners om ervoor te zorgen dat zij deze rol ook richting hun teams goed kunnen vervullen. De AFM concludeerde naar aanleiding van haar onderzoek in 2018 naar een kwaliteitsgerichte cultuur binnen EY dat de partners op een positieve wijze bijdragen aan de cultuur en het lerend vermogen van EY.

De governance van EY is sinds 1 juli 2015 versterkt door het aanstellen van een raad van commissarissen. Een belangrijke additionele waarborg om kwaliteit op de eerste plaats te zetten en ons te richten op het maatschappelijk belang.

■ EY heeft daarnaast verschillende andere waarborgen getroffen om ervoor te zorgen dat accountants de kwaliteit van de controle en het maatschappelijk belang centraal stellen

Partners hebben geen stemrechten waarmee zij invloed hebben op investeringsbesluiten of de verdeling van winst. Hiermee is er, in tegenstelling tot in een traditioneel partnermodel, geen mogelijkheid voor individuele partners om beslissingen om te investeren in kwaliteit uit te stellen of niet te doen. De beslissingen van EY om te investeren in onze controle-aanpak vinden op global niveau plaats. Daarnaast besluit het Nederlandse accountantsbestuur over additionele investeringen

in kwaliteit en niet de individuele accountants. 'Oudere' partners kunnen investeringen dus niet uitstellen om zodoende in hun resterende jaren meer inkomen te genereren.

Partners worden niet primair aangestuurd op de winstgevendheid van hun cliëntenportefeuille, maar op het leveren van kwaliteit. Alleen als die op orde is, worden andere prestaties in aanmerking genomen.

Bij elke opdracht kijken we kritisch of we voldoende capaciteit hebben om de kwaliteit te kunnen waarborgen. Capaciteit en kwaliteit zijn altijd leidend boven commerciële overwegingen. Een belangrijke voorwaarde voor het duurzaam borgen van kwaliteit is dat partners en medewerkers voldoende tijd kunnen besteden aan een klant. We hebben daarom het afgelopen jaar actief onze cliëntenportefeuille verkleind.

■ **De AFM constateert in haar verkenning dat een aantal vormen van marktfalen in de weg zou kunnen staan aan de kwaliteit van de controle**

Eén van de zaken die de AFM aan de orde stelt, is het audit-only model met een strikte scheiding tussen controle- en advieswerkzaamheden op firmaniveau. Wij ervaren dat een multidisciplinair model juist bijdraagt aan de kwaliteit van de accountantscontrole.

De complexiteit van het accountantsberoep is in de afgelopen decennia sterk toegenomen. Door verdere internationalisering in combinatie met een grotere complexiteit van ondernemingen en wet- en regelgeving moeten accountants steeds meer experts in hun team opnemen. Die complexiteit heeft ook de verslaggevingsregels en controlestandaarden beïnvloed. Daar bovenop zien wij in de toekomst een sterk stijgende vraag naar expertise op het gebied van gedrag en cultuur, cybersecurity, dataprivacy en integrated reporting. Een controleteam zal in 2025 anders van samenstelling zijn dan de huidige controleteams.

Dat betekent dat voor een kwalitatief goede wettelijke controle veel verschillende soorten expertise op hoog niveau noodzakelijk zijn, waarbij zij volledig geïntegreerd moeten werken. Op dit moment al bedraagt de inzet van aanvullende expertise tussen de tien en dertig procent van de totale controle-inspanning. Voorbeelden daarvan in de huidige teams zijn specialisten op het gebied van IT, belastingen, waarderingvraagstukken en forensische accountants. Daarbij zullen we gezien onze veranderende rol ook steeds meer gebruik gaan maken van experts op het gebied van onder meer integrated reporting. Het extern inhuren van deze specialistische kennis is in theorie mogelijk maar in de praktijk erg complex omdat onder andere de onafhankelijkheidsregels zich ook uitstrekken tot de bedrijven waarvan expertise wordt ingehuurd. Juist het feit dat binnen EY deze expertise aanwezig is, maakt dat de kwaliteit van de controle zo goed mogelijk kan worden gewaarborgd.

Wij denken dan ook dat in een audit-only model op firmaniveau de kwaliteit van de wettelijke controles juist minder goed valt te waarborgen. Daarbij komt dat het multidisciplinaire model zorgt voor een betere weerbaarheid van accountantsorganisaties onder verschillende economische omstandigheden.

■ Binnen EY zijn maatregelen genomen om te voorkomen dat het multidisciplinaire model leidt tot commerciële druk vanuit andere servicelijn richting de accountantsorganisatie

Om zo goed mogelijk te borgen dat voor de accountantsorganisatie te allen tijde het maatschappelijk belang centraal staat, is in de governance van EY een scheiding aangebracht tussen de aansturing van de gereguleerde diensten en de niet-gereguleerde diensten. Voor de gereguleerde diensten geldt dat daaraan bij wet of via regels van de beroepsgroep eisen zijn gesteld. Voor deze diensten gelden verregaande voorschriften op het gebied van kwaliteitsbeheersing en onafhankelijkheid, inclusief extern toezicht op de naleving daarvan. De niet-gereguleerde diensten kennen deze regels en dit toezicht niet of niet in die mate.

Om de gereguleerde business aan te sturen heeft de accountantsorganisatie van EY in Nederland een apart statutair bestuur dat eindverantwoordelijk is voor alle maatregelen en investeringen die noodzakelijk zijn voor het borgen van de kwaliteit van de wettelijke controles. Zo is bijvoorbeeld bij de beoordeling van partners de kwaliteit altijd doorslaggevend.

“

Wij hebben al diverse kwaliteitsmaatregelen genomen die in lijn liggen met de AFM-voorstellen en gaan daar mee door

■ **Het is in het belang van de maatschappij dat er vertrouwen bestaat in goede (financiële) verslaggeving. Daarbij spelen alle betrokken partijen een belangrijke rol**

Het is daarom van belang om bij de inspanningen om de kwaliteit van de verslaggeving en de wettelijke controles te verbeteren, de bijdrage en verantwoordelijkheid van alle spelers in de keten in ogenschouw te nemen.

De wettelijke controle steunt in belangrijke mate op de interne beheersing en administratieve organisatie van opstellers van jaarrekeningen. Het is belangrijk dat zowel besturen als raden van commissarissen sturen op het tijdig oplossen van tekortkomingen in de interne beheersing die leiden tot (een verhoogd risico op) onjuistheden in de financiële verantwoording. Doorvoeren van verbeteringen biedt meer zekerheid vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en biedt een betere basis voor een kwalitatief goede accountantscontrole. Naast onze eigen taak om onze accountantscontroles verder te verbeteren, staan wij dan ook positief tegenover de voorstellen van de AFM om de kwaliteit van de verslaggeving gecontroleerde bedrijven te verbeteren en de rol van de raad van commissarissen en de auditcommissie te verstevigen.

■ **Omarming van voorstellen die kwaliteit duurzaam borgen**

Wij staan positief tegenover het merendeel van de door de AFM genoemde maatregelen die naar verwachting leiden tot verbetering van de kwaliteit binnen de huidige structuur. De AFM noemt onder andere het stimuleren van focus van accountants op kwaliteit, het benoemen van externe bestuurders en het verder versterken van kwaliteitswaarborgen binnen accountantsorganisaties. Wij hebben reeds diverse kwaliteitsmaatregelen genomen die in lijn liggen met deze voorstellen en gaan daar mee door.

“

Wij ervaren dat een multidisciplinair model juist bijdraagt aan de kwaliteit van de accountantscontrole

■ **Belang van transparantie**

In de afgelopen jaren zijn accountants meer transparant gaan communiceren over hun controle. Zo worden de kernpunten van de controle expliciet gemaakt in de controleverklaring en geven accountants bij genoteerde bedrijven in de algemene vergadering van aandeelhouders een presentatie over het door hen verrichte werk. Wij staan positief tegenover verdere gedachtenvorming over de ontwikkeling van een normenkader over meer transparantie in de keten over wezenlijke tekortkomingen in de interne beheersing. Dat zal aandeelhouders in staat stellen om meer vragen te stellen aan de accountant over zijn controle.

■ **Hoewel belangrijke stappen zijn gezet in het verbeteren van de kwaliteit van de controle, is er ook de komende tijd nog veel werk te doen. Wij ervaren een aantal dilemma's bij het borgen van duurzame kwaliteit van de wettelijke controle**

Dilemma 1: de werkdruk in de sector die al hoog was, is de laatste jaren verder toegenomen

De toegenomen verwachtingen van de maatschappij, gewijzigde wetgeving (bijvoorbeeld rond firmaroulatie) en toegenomen toezichteisen zorgen ervoor dat meer tijd per controle nodig is. Onze capaciteit is niet snel uit te breiden. Wij hebben daarom in 2018 noodgedwongen afscheid genomen van klanten om de werkdruk voor onze mensen te verlagen. De komende jaren gaan wij hiermee door.

Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met het feit dat we onze mensen werven in een op sectorniveau gezien gesloten systeem. Het aantal afgestudeerde accountants is beperkt in vergelijking tot de vraag vanuit de sector. Het aantal studenten accountancy neemt bovendien af. Hierdoor is het lastig om het capaciteitstekort structureel op te lossen. Wanneer de werkdruk te hoog is, neemt bovendien de aantrekkelijkheid van het beroep af, met een vicieuze cirkel als gevolg. Dat baart ons zorgen omdat dit zowel het welzijn van onze medewerkers als de kwaliteit van de controle negatief kan beïnvloeden.

Dilemma 2: impact van toetsing op individuele dossiers. Toezicht gericht op het systeem van kwaliteitsbewaking zou bijdragen aan het duurzaam verbeteren van de kwaliteit van de controle

Het toezicht van de AFM heeft in de afgelopen jaren een positieve bijdrage geleverd aan het verbeteren van de kwaliteit van wettelijke controles. De AFM schrijft in haar rapport dat de sector het toezicht echter kan ervaren als een prikkel voor een meer compliance-gerichte benadering. Daardoor zou binnen de beschikbare capaciteit minder ruimte kunnen zijn voor zelfreflectie en professionele oordeelsvorming. Wij ervaren dit inderdaad in de praktijk en hebben daarnaast gemerkt dat de sterke

nadruk van het toezicht op fouten in individuele dossiers op persoonsniveau er ook toe kan leiden dat accountants bang worden om fouten te maken. Als gevolg hiervan is er minder ruimte om te leren van fouten. Door de focus op het voldoen aan de regels en de documentatie van controlewerkzaamheden inclusief de overwegingen is de werkdruk kwantitatief én kwalitatief toegenomen. Het is dus de vraag of nog harder drukken op de kwaliteit van individuele controles het gewenste effect zal sorteren.

Wij denken dat in de toekomst het toezicht op het systeem van kwaliteitsbeheersing binnen accountantsorganisaties een effectievere manier is om de kwaliteit van de wettelijke controles duurzaam te verbeteren. In dat geval ziet de toezichthouder erop toe dat binnen accountantsorganisaties de beheersmaatregelen zijn genomen om de kwaliteit van wettelijke controles goed te ondersteunen. Dit systeem is enigszins vergelijkbaar met het toezicht op de bedrijfsvoering van financiële instellingen zoals dat in de Wet op het financieel toezicht en de Pensioenwet is ingericht. AFM heeft deze beweging ook al ingezet, net als de IAASB in het nu voorliggende concept van de International Standard in Quality Management 1. Het is daarbij van belang dat de normen waaraan de organisatie getoetst wordt voldoende duidelijk zijn. Daarnaast blijft het uitvoeren van een kwalitatief goede controle uiteraard de verantwoordelijkheid van de individuele accountant. Ook daarvoor is er al een systeem waarin fouten van individuele accountants onder de reikwijdte van het tuchtrecht vallen.

“

De Nederlandse afwijking van de internationale regelgeving is inmiddels zo complex geworden dat dit het werken in een internationale context belemmert

Dilemma 3: internationaal. Nederland is een schakel in een internationale omgeving. De Nederlandse regels wijken echter op een aantal terreinen af van de regels die internationaal gelden en die afwijkingen leiden tot complexiteit, misverstanden en fouten, zoals bij onafhankelijkheidsregels

Nederland heeft een open economie en veel bedrijven zijn internationaal actief. We zijn vaak een schakel in een internationale keten omdat we deel uitmaken van een firma die wereldwijd is georganiseerd. Dat geldt ook voor veel van onze klanten. Accountants zijn bij hun controle daarom afhankelijk van accountants in andere landen. Op veel gebieden is sprake van uniforme normen. Dit is echter niet het geval bij onder meer de onafhankelijkheidsregels, waaronder bijvoorbeeld het verbod op advies bij OOB's en de frequentie van firmaroulatie. Deze Nederlandse afwijking van de internationale regelgeving is inmiddels zo complex geworden dat dit het werken in een internationale context belemmert. Nederland heeft deze regels vroegtijdig geïmplementeerd en zou, nu de EU dat ook gedaan heeft, beter kunnen aansluiten op de EU-regels die in andere landen gelden.

■ Welke andere oplossingen zien wij om de kwaliteit duurzaam te verbeteren?

Ten eerste, zouden innovatie en nieuwe technologieën een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het duurzaam verbeteren van kwaliteit

Ontwikkeling van technologie kost tijd en geld. Daar investeren we in. In de afgelopen jaren is er binnen EY wereldwijd significant geïnvesteerd in het verder digitaliseren van onze controleaanpak. Voor een goed gebruik van technologie en innovatie is het nodig dat de kwaliteit van data van onze klanten zodanig is dat hierop vertrouwd kan worden. Dit is helaas nog niet altijd het geval. Daardoor zijn op dit moment ondanks de beschikbaarheid van technologie vaak nog traditionele controles noodzakelijk. Daarbij komt dat het gebruik van data-analyse nog niet expliciet is geregeld in de standaarden. Om optimaal gebruik te maken van innovatie om de kwaliteit te verhogen, is het van belang dat accountantskantoren en de toezichthouder de komende jaren nader in gesprek gaan over hoe het gebruik van nieuwe technologieën kan worden versneld binnen bestaande of aangepaste normen. Innovatie zal daarnaast bijdragen aan het verlagen van de werkdruk aangezien robots bepaalde werkzaamheden overnemen.

Ten tweede, dragen een up-to-date opleiding en een kwaliteitsgerichte cultuur bij aan duurzame kwaliteit

Wij realiseren ons dat in de gehele sector aanhoudende inspanningen nodig zijn om te komen tot duurzame kwaliteit van wettelijke controles. Wij willen als één van de grote spelers in de accountantssector in Nederland bijdragen aan de opleiding van de beroepsgroep en kwaliteitsgerichte cultuur van de sector.

Overigens stelt de veranderende rol van de accountant andere eisen aan de inhoud van de opleiding. Accountants zullen ook meer moeten worden opgeleid op terreinen als cybersecurity, IT, dataprivacy en integrated reporting. Daarnaast geldt dat accountants ook steeds meer vaardigheden moeten hebben om zaken als gedrag en cultuur in organisaties te begrijpen en te bespreken. Door deze elementen nadrukkelijk in accountantsopleidingen op te nemen, zorgen we ervoor dat accountants ook in de toekomst voorbereid zijn op hun veranderende rol in de maatschappij.

Ten derde, draagt het zijn van een aantrekkelijk beroep bij aan duurzame kwaliteit

Aantrekkelijkheid van het beroep draagt bij aan het succesvol werven en behouden van talent en dit heeft een positief effect op de kwaliteit van de wettelijke accountantscontroles. Hierbij heeft de hele keten een verantwoordelijkheid, van universiteiten tot toezichthouder. Accountantsorganisaties spelen als werkgever en grote opleidingsinstututen een belangrijke rol. Jaarlijks starten meer dan duizend afgestudeerde professionals in de sector. Gelijktijdig met hun nieuwe baan starten zij met de RA-opleiding. Het is belangrijk dat wij een omgeving creëren waarin er naast werk en studie ruimte is voor privé. Te veel professionals ervaren een te hoge werkdruk en dat is niet goed. Wij blijven zoeken naar mogelijkheden om bij te dragen aan het aantrekkelijker maken van het beroep en willen dit graag samen doen met de andere partijen in de keten. Het is belangrijk om de Young Professionals Boards van de verschillende kantoren hierbij te betrekken.

Ten vierde, om maatschappelijk relevant te blijven willen we de verwachtingskloof verminderen

Er is met name een aanhoudend debat over de invulling van de controletaak van de accountant naar aanleiding van faillissementen en fraudegevallen. Meer recent wordt gedebatteerd over de zogenaamde poortwachtersfunctie. Wat kan men wel en niet van de accountant verwachten? Met het louter beantwoorden van die vraag vanuit onze huidige beroepsregels, voldoen we niet aan de verwachtingen die blijken uit de debatten. De behoefte gaat verder. Het gaat hierbij om thema's zoals het voorkomen of eerder ontdekken van fraude, het uitbreiden van de rol inzake niet-naleving van wet- en regelgeving (in het bijzonder Wwft, GDPR en mededinging) en het tijdiger waarschuwen bij een mogelijke dreiging van (dis)continuïteit. Ook thema's zoals cybersecurity en de sustainable growth developments goals kunnen meer aandacht krijgen. Het is goed om nader te bespreken wat de gehele keten en daarbinnen wij als accountants hieraan meer zouden kunnen doen of over zouden kunnen rapporteren om de verwachtingskloof te verminderen.

■ Ter afsluiting

Wij zijn ons bewust van het feit dat accountants in de maatschappij een belangrijke rol vervullen. Wij geven immers zekerheid bij de jaarrekening van ondernemingen en organisaties. Twijfels over onze kwaliteit zijn niet goed. Die twijfels willen wij wegnemen en daar werken we continu aan. De maatschappij moet erop kunnen vertrouwen dat wij de controles uitvoeren volgens de standaarden. Ook zijn wij ons bewust van de toegenomen verwachtingen. De bestaande verwachtingskloof laat zien dat de rol van de accountant moet worden verbreed; ook hier zullen wij aan werken. De maatschappij wil vertrouwen op het werk van accountants en accountants willen trots zijn op hun werk. Om het vertrouwen te laten groeien is elke stakeholder in de keten van groot belang. Samen verder en hier actief een dialoog over blijven voeren is daarom essentieel voor het herstel van vertrouwen!

Coen Boogaart
Voorzitter raad van bestuur EY Nederland

Rob Lelieveld
Voorzitter MT Assurance EY Nederland

Bijlage 3 - Waargenomen verbeteringen bij EY in de laatste twee jaar om de kwaliteit duurzaam te borgen

In juni 2017 publiceerde de AFM haar rapport met daarin de uitkomsten van onderzoeken naar de implementatie en borging van verandertrajecten bij de OOB-accountantsorganisaties per peildatum 2016 en de kwaliteit van wettelijke controles bij de Big 4-accountantsorganisaties inzake dossiers uit 2014 en 2015. De conclusies en resultaten van deze onderzoeken waren voor ons teleurstellend en wij hebben sindsdien versneld gewerkt aan veranderingen, om herhaling te voorkomen. Daarbij hebben wij een kwaliteitsprogramma geïnitieerd dat niet alleen gedragen wordt door onze accountants maar ook door onze (belasting)adviseurs.

Sindsdien is er slechts in beperkte mate publieke informatie beschikbaar gekomen die een beeld kan geven over de gerealiseerde kwaliteitsverbetering. In dat licht geven wij hieronder de voor ons zichtbare resultaten weer die wij sindsdien hebben gerealiseerd.

AFM

Mede naar aanleiding van de uitkomsten van de AFM onderzoeken heeft EY in april 2017 een nieuw bestuur voor de accountantsorganisatie aangesteld en tegelijkertijd het eerdergenoemde kwaliteitsprogramma aangekondigd. Tevens is er een duidelijk mandaat voor het accountantsbestuur vastgesteld ten einde onafhankelijk van de overige activiteiten en het internationale netwerk invulling te geven aan het (dagelijks) beleid en haar kwaliteitsdoelstellingen. In 2018 heeft de AFM een beeld gevormd van het veranderprogramma en aan EY bevestigd dat er belangrijke verbeteringen zijn gerealiseerd.

Hiernaast heeft de AFM in 2018 een onderzoek uitgevoerd onder circa 500 professionals van EY naar het gedrag van de partner in een op kwaliteit gerichte cultuur. EY scoort hier hoog. Nagenoeg alle scores zijn boven de zes op een zevenpuntsschaal. AFM merkt op dat belangrijke stappen zijn gezet op het gebied van houding, gedrag en cultuur en dat de aandacht voor kwaliteitsgerichtheid in het controleproces hoog is. Hierbij merken wij op dat niet alleen EY maar ook de andere grote accountantsorganisaties hoog scoren. AFM noemt dit onderzoek en de positieve uitkomst in haar jaarverslag 2018. Uiteraard dient te blijken uit toekomstige dossieronderzoeken in hoeverre dit onderzoek richting geeft, maar algemeen bekend is dat cultuur, houding en gedrag belangrijke randvoorwaarden zijn om kwaliteit te leveren.

Recente andere externe inspecties

De NBA voert periodiek onderzoek uit dat is gericht op de opzet en werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing van EY met betrekking tot assurance- en aan assurance verwante opdrachten.

Het onderzoek heeft in november 2018 plaatsgevonden waarbij 25 dossiers (niet-wettelijke controles en overige assurance- en aan assurance verwante opdrachten) zijn beoordeeld, allen met positieve uitkomst. NBA heeft geconcludeerd dat het stelsel van kwaliteitsbeheersing voldoet in opzet en werking aan het bepaalde bij of krachtens de Wet op het accountantsberoep.

Hiernaast hebben wij externe inspecties gehad van de volgende partijen:

- ▶ Audit Dienst Rijk (ADR) - 5 opdrachten
- ▶ Inspectie voor het Onderwijs - 5 opdrachten

In beide gevallen kwamen de inspecties tot positieve bevindingen over de kwaliteit.

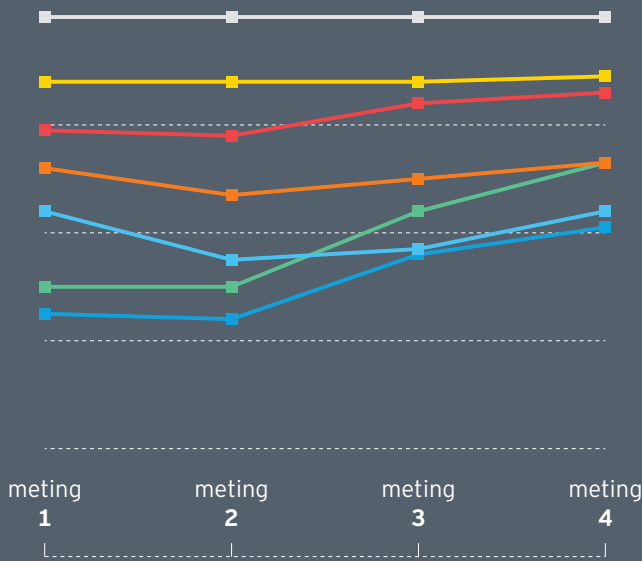
Overige interne metingen

Als EY hebben wij geconcludeerd dat het alleen periodiek meten van de technische kwaliteit van dossiers onvoldoende informatie gaf voor onze besturing. Begin 2018 hebben wij hiertoe de 'Excellence ladder' geïntroduceerd. Dit is een survey die wij elk kwartaal uitvoeren binnen onze gehele accountantsorganisatie. Hierin komen essentiële vragen aan de orde waarop wij als organisatie kunnen sturen. Denk hierbij onder andere aan:

- ▶ Kwaliteit is het belangrijkste in mijn beoordeling
- ▶ Hebben we de juiste "tone-at-the-top"?
- ▶ Heb je voldoende resources om de gewenste kwaliteit te leveren?
- ▶ Is de hoeveelheid werk die je hebt te beheersen?
- ▶ Ontvang je tijdig feedback?

Uitkomsten Excellence Ladder survey

Op alle elementen zien wij een positieve trend waarbij de eerste twee vragen (hoe belangrijk is kwaliteit, en wat is de belangrijkste component in je beoordeling) bijna 100% scoren. Op basis van de survey is wel duidelijk dat met name op het gebied van werkdruk er nog stappen te zetten zijn. Hiertoe hebben aanvullende maatregelen genomen. Zo hebben wij in 2018 voor per saldo 150.000 uur aan opdrachten beëindigd en gaan wij hier in 2019 en nadien mee door voor zover dit nodig is om de werkdruk te laten dalen tot het beoogde niveau.

- Ik neem de juiste 'tone at the top' waar
- Kwaliteit is het belangrijkste in mijn beoordeling
- Feedback wordt tijdig gegeven
- We gebruiken fouten om hiervan te leren
- Ik begrijp dat het publiek belang en het belang van onze klanten gelijk is
- Mijn werkdruk is voldoende beheersbaar
- Ik heb voldoende middelen beschikbaar om kwaliteit te leveren

Deze survey wordt periodiek ondersteund door interviews die afgenomen worden door onze Young Professionals Board Assurance. Het voordeel van deze interviews is dat hier meer invulling achter het antwoord kan worden gegeven, hetgeen waardevolle informatie oplevert voor onze besturing. De uitkomsten bevestigen de korte termijn prioriteiten die wij gedefinieerd hebben, te weten:

- ▶ Realiseren van verlaging van de werkdruk
- ▶ Versterking van effectief en constructief samenwerken in een omgeving waar er vertrouwen is om te zeggen wat je ziet via zogenoemde high performing team sessies
- ▶ Verbetering coaching en training-on-the-job

Feedback van de markt

Periodiek organiseert EY rondetafelgesprekken met raden van commissarissen en auditcommissies. Hiernaast houden wij als bestuur onafhankelijke interviews met onze controlecliënten, met zowel management als voorzitters van auditcommissies. Uit deze gesprekken blijkt dat onze externe accountants de afgelopen jaren meer vocaal zijn geworden, duidelijker zijn in hun communicatie omtrent de interne beheersing, fraude en corruptie (bij gebruik van agenten) en meer aandacht hebben voor hun publieke taak.

Zoals hierboven beschreven spannen wij ons in om belangrijke stappen te zetten op het gebied van kwaliteit van de controle. Wij hebben hierbij niet alleen oog voor de technische invulling van het controledossier maar ook voor houding, gedrag en cultuur ten aanzien van kwaliteit. Ons uitgangspunt is dat we hiermee een omgeving creëren waarin onze professionals voldoende tijd en middelen hebben om een kwalitatief goede controle uit te voeren. De resultaten hiervan zijn positief zoals hiervoor beschreven.

Betekent dit dat wij er al zijn? Nee, zeker niet! Wel hebben wij vertrouwen in de koers die wij hebben ingezet en in hoe al onze 2.000 professionals dagelijks bezig zijn om de kwaliteit naar het juiste niveau te brengen.